

Knihy, které nevyšly

Zpracoval Jan Kalendovský (Brno 2006, publikováno v dubnu 2009)

Karel Mokrý napsal krásnou knížku „**Česká šachová literatura 1806-1945**“ (Prostějov 2006), kterou již několik týdnů podrobně studuji. Tento velkým sběratelem a obchodníkem se šachovou literaturou poutavě zpracovaný soupis naší šachové literatury i rubrik v časopisech mne inspiroval k menšímu pojednání o knihách, které byly v uváděném období různě inzerovány, ale které nikdy nevyšly. I těchto titulů je dost a je velkou škodou, že se snad kromě jediného (Kainer – tu jsem kdysi vlastnil, teď ji má Karel Mokrý) nezachoval ani jejich rukopis. Pokud snad ano, třeba se někdo ze šťastných majitelů ozve. A teď začínáme:

† Jan Drtina

Napsal Dr. Eduard Mazel.

„Dopisoval jsem si se zesnulým mistrem drahná léta, najmě v letech osmdesátých, kdy jsem vedl šachovou rubriku v týdeníku „Beobachter“, a doufám, že svého času **vydám** souborně kritické jeho rozbory zároveň se stavbou jeho theorie věže proti jezdcí, jež se mi zdá býti prací epochální. Svěřil mi všecek materiál krátce před smrtí, když jsem ho požádal, aby mně pro **galerii mistrův úlohářů**, jež po částkách ve „Wiener Schachzeitung“ vychází, zapůjčil opis všech svých úloh. Výňatek pak z posledních jeho dvou dopisů ukáže nám lépe, než bych to já vylíčiti dovedl, jakým byl Drtina člověk a jak soudil o své úlohářské činnosti. – „Vaši žádosti,“ píše 7. ledna 1907, „pro mne tak lichotivé, ovšem pokud možná vyhovím, a vynasnažím se, abych Vám nejdéle asi za 14 dní vše zaslal. Ale zanechav už asi před 20ti léty všeho problemování – pracoval jsem hodně jen v theorii koncových her – mám vše ve velkém nepořádku. Ostatně vždyť nemusím býti zrovna pátým v galerii. Co do zásluh mají mezi Čechy Dobruský, Chocholouš, Pospíšil... mnohem větší zásluhy než já. Avšak zdá se mi, že to řadíte dle stáří. Zcela správně, neboť ti staří Vám snadno umrou, a bylo by Vám pak nesnadno sehnati vše sám.“ – 19. ledna 1907 píše: „Nepomyslíl jsem nikdy na to, abych vydal **sbírku svých úloh** (zdůraznil JK) a proto Váš návrh mne našel nepřipraveného. K tomu stal se mi malér, že jsem při stěhování ze Selčan do Hněvšína ztratil některé záznamy šachové i s Vašimi dopisy a část svého herbáře. - - Ani „České úlohy šachové“ nemám po ruce, darovav svůj výtisk už před lety mladému, snaživému začátečníku. Posílám 92 úlohy, z nichž ... se mohou vynechat, v čemž máte volnost úplnou. V těchto 92 úlohách nejsou obsaženy všechny „Českých úloh šachových“, nýbrž jen některé, a z těch nesmí scházeti v galerii žádná. – Poněvadž, jak pravíte, i Vy sbíráte mé úlohy, upozorňuji, že mám z let 1868-70 mnoho začátečnických, nezdařených plodů, které byly sice uveřejněny, ale nestály za to. – Asi za 4-5 dní zašlu Vám ještě několik koncových her a studií, tak že všeho bude zajisté 100 kusů neb i více. - - Cením vysoko „českou školu“, plody její jsou pravé perly. Sám jsem sice také skladatel český, ale více jen dle národnosti než dle školy. Prováděl jsem mnohé myšlenky, které se ani v duchu české školy provésti nedaly. Myslíl jsem však, že by bylo těch myšlének přece jen trochu škoda.“

(Časopis českých šachistů 1907/1908, str. 134n. *Mnozí naši šachisté-úloháři zanechali sbírky svých skladeb, málokdo však z nich je připravil k uveřejnění. Tohoto úkolu se chopili nadšenci, z nichž možno jmenovati Dr. Eduarda Mazela, pak Františka Dedrleho, Františka Josefa Prokopa, Miroslava Soukupa s jeho sbírkou „Šachové umění“ a po II. světové válce zejména Ing. Ilju Mikana s jeho „Galerií československých skladatelů“. Dnes doplňuje monografie o českých úlohářích Michal Dragoun. V jimi vydaných knihách najdete hojně příkladů za života jejich autorů nikdy nevydaných sborníků úloh. JK*)

„Byli jsme požádáni, uveřejniti toto oznámení: „Českým šachistům! Sejde-li se dostatečný počet přihlášek, bude vydán redakcí Fr. Krause a T. Siky „**Kalendář českých šachistů na rok 1909**“, jenž v elegantní celoplátěné vazbě obsahovati bude vedle obvyklých kalendářních statí přehled událostí šachových za rok 1908, příspěvky od předních českých šachistů (přislíbili dosud O. Důras, L. Prokeš, K. Zmatlík a j.), krásné partie i úlohy, přesný seznam našich spolků, oddělitelné blankety ku zaznamenávání partií i úloh a j. Cena této nákladné publikace bude pouze 2 K. – Uskutečnění tohoto podniku na naše poměry odvážného jest v rukou českých šachistů a doufáme, že přihlášky zasilány budou nejpozději do 10. října t. r. Frant. Krausovi, Praha-VII, Belcrediho tř. 634.“

(Sport a hry 2.10.1908 – *první Kalendář českých šachistů vydal V. Kautský v r. 1917*)

Jan Kotrč a P. Karel Traxler

(2 odstavce všeobecné údaje – JK)

„Řada českých šachových knih utěšeně vzrůstá. Vedle ročníků šach. měsíčníku už i sbírek úlohových přibývá: K Českým úlohám šachovým a k „Dobruskému“ přidružily se loni Pospíšilovy České melodie. A letos tedy **Kotrč-Traxler**. Dvě silné individuality ruku v ruce působiti budou jistě tím účinněji. Také srovnávati bude zajímavo. – Víme o pěkném tomto plánu již dávno a těšili jsme se na překvapení, které v šachovém světě – hlavně v cizině – způsobí, již nedočkavě. Vydavatelé připravili nám však malé zklamání. Jak nám oznamují, upouštějí od původního úmyslu připojiti jako podstatnou část knihy také výběr **partií** a studií. – Drahou sazbou partiovou by prý výlohy stouply a hrozil by **příliš** citelný deficit. – Škoda! Právě na ilustraci **všestrannosti** obou našich vynikajících mistrů problému i partie jsme se těšili! Byla by takřka unikem v literatuře! A – myslíme – také odbyt knihy by při dnešní větší popularitě hry praktické částí partiovou byl podporován. – **Proto** se u českého šachového obecnstva vřele přimlouváme, by rychlou a hojnou subskripcí pro zachování původního rozsahu zajímavé publikace **demonstrovalo** (proloženo) a obavy vydavatelů (- dosud trpkými zkušenostmi odůvodněné!) rozptýlilo. Přihlásí-li se do 1/5 1909 aspoň 250 subskribentů, bylo by, doufáme, ještě lze (neboť látka jest připravena) přiměti vydavatele, by partie a studie nevynechali. Podaří-li se, bude jistě každý majitel knihy hojně odměněn onou tichou radostí, již pocít'ujeme zařazující mezi své miláčky nový dobrý kus.“

(J.V.Štefanydes - Sport a hry 2.4.1909. *Kniha Kotrč, Jan-Traxler, Karel: Šachové úlohy z let 1884-1910 pak vyšla ve Vídni 1910 skutečně bez úloh a studií. JK*)

Hra v šachy. Návod ku hře praktické pro začátečníky. Napsal Jan Kotrč. S čtenými diagramy. Vídeň 1911. Nákladem vlastním. 2 sešity á 30 h, pro spolky dělnické á 20 h. Při větším odběru sleva... Osvědčí-li se pokus, hodlá spisovatel v dalším spisku as stejného rozsahu (64 stránek) pojednati o strategii hry šachové s předvedením vzorných kratších partií.

(Besídka „Dělnických Listů“, Vídeň 12. srpna 1911. *Pokračování knížky „Hra v šachy“ nikdy v češtině nevyšlo – JK*)

K. Traxler: Pohrobní vzpomínky (Josef Patzelt)

„Odchod Pacltův vyvolal vzpomínky na jeho šachové snahy a práce. Plynuly ze silného idealismu, jaký u povahy ocelově pevné, vytrvalé a důsledné stává se plodným. V pozůstalosti uvítal jsem nejraději rukopis **Pacltovy monografie**. Měla již dávno býti v rukou českých šachistů. Při pročítání znovu prožíval jsem dojmy její ze slavnostní přednášky Pacltovy o druhém sjezdu pražském roku 1886. Líčí vznik a první období vývoje českého šachu od počátku let šedesátých do roku 1871(4).“

(Časopis českých šachistů 1916, str. 154-159. *Zde Traxler hojně cituje z uvedené monografie, která byla ohlášena již na obálce knihy Čeňka Zírta „Dějiny hry šachové...“ (Praha 1888) jako její druhý díl*)

„**Sebraná díla ing. cand. B. Semeráda** vydána budou nákladem a péčí šachové rubriky „Národní Politiky“. Obsahovati budou dvě „Zaslána“, uveřejněná v „Národní Politice“ a kritickou studii „O plagiátech, doktorech, originálech a jiných věcech pekelných se stanoviska konstruktivní techniky“, jež byla objednána a určena rovněž pro „Národní Politiku“, nedopatřením vyšla však dříve v „Čase“. Mimo tato díla pojata bude do tohoto souboru proslulá trojtažka, znázorňující ideu „Podstavení pod černou figuru k cíli připoutání této figury a za účelem otevření čáry působnosti podstavivši se figuře s myšlénkou přilákání a odlákání.“ Pozoruhodná dvojtažka, jež v „Právu Lidu“ získala I. cenu, do sebraných děl zařaděna nebude, místo ní napsal autor podskalským nářečím Kratochvilnou historii, jak poslal úlohu do turnaje, jen aby napálil soudce. Když se napálili a dali jí I. cenu, oznámil jim, že to není jeho úloha a že jim chtěl jen dokázat, jak neznají ničeho ze šachové literatury. – Doporučujeme již předem všem přátelům humoristické četby.“

(K. Hromádka – České slovo 26.11.1911 – *to je ovšem ironický šleh, pozn. JK*)

Karel Hromádka v závěrečné své rubrice v Českém slově z 31.12.1911 (č.46) napsal: "**První stovku** šachové rubriky "Č.S." jsme dokončili a tímto číslem vcházíme do druhé a do Nového roku. Drobet retrospektivy nemůže škodit. Nejprve se objevovala nepravidelně z čehož ovšem jsem měl malou radost, ale záhy tento nelibý pocit zmizel, neboť rubrika se objevovala pravidelně, každou sobotu večer. V zábavní příloze "Č.S." velkého formátu bylo 54 rubrik, v besídce 46 včetně májové přílohy. Mnozí šachisté budou mít krásnou povídkovou knihu s obsáhlou šachovou rubrikou, v níž naleznou události roku, bohatého na podniky prvního řádu. Zabývali jsme se více praktickou partií a hlavně kritické části jsme věnovali velkou pozornost, tak velkou, že to leckomu ani příjemno nebylo, ale sledovali jsme ušlechtilý účel, přivodit nápravu a zamezení různých nepřístojností, čehož že naléhavá nutnost byla - dokázaly nepřekně zjevy v českém šachovém světě, tomto roce se přihodivší. Ale i problému v tomto roce věnujeme zvýšenou pozornost. O turnajích byla veřejnost důkladně informována denně, pokud bylo možno, vždy, a nyní kdy "Č.S." se objevuje dvakrát denně, budeme podávati zprávy i rychleji, což dříve často nebylo možno. Myšlenka uspořádati korespondenčního turnaje není též nesympatická a při náležité účasti z kruhů interestentů nebude třeba na ni dlouho čekat. - Pány přispívatele prosíme o hojně zasílání příspěvků všeho druhu pro rubriku, jež má v první řadě sloužit českému šachu, proto **vydáme postupně veškeré partie mistrovského turnaje IV. sjezdu ÚJČŠ v Plzni** (*podtrhl JK*), většinou ovšem zkrácenou notací bez poznámek, abychom nezůstali pozadu za časovými událostmi. Mnohé partie tam jsou velmi zajímavé a bylo by škoda, aby upadly v zapomenutí. Pokyny z řad čtenářů, směřující k možnému zlepšení rubriky, rádi přijímáme a dle možností zrealisujeme. České obci šachové přejeme šťastný Nový rok a representantu O.Dúrasovi mimo to lepších úspěchů než v roce minulém."

(České slovo 31.12.1911. *Slib, pokud vím, dodržen nebyl – JK. Ale Karel Mokřý vlastní všechny originály těchto partií a chybějící partie nám dal k dispozici. - 2007*)

„Bylo by škoda, kdyby tak pěkné partie (sjezdu v **České Třebové 1913** – pozn. JK) měly ležeti ladem a přijíti v zapomenutí. Snad měl by se celý turnaj vydat v brožuru (asi po 1 K). Poznámky by účastníci obstarali jistě sami. Myslím, že by taková knížečka našim přátelům šachu mnoho potěšení způsobila. –,
(Časopis českých šachistů 1913, 124n.)

Zápisník Josefa Dobiáše

Malý sešitek s poznámkami mistra Dobiáše z let 1916-1917 s řadou jeho partií, které tehdy sehrál v Českých Budějovicích, Brně a v Praze. Ukázka:

Dobiáš,J - Štefanydes,J [B18]

Praha, 1917

1.e4 c6 2.d4 d5 3.Jc3 dxe4 4.Jxe4 Sf5 5.Jg3 Sg6 6.Jf3 e6 7.Sd3 Jd7 8.0–0 Jgf6 9.c4 Sd6 10.Ve1 (Hrozí Sxg6 a d5) 10...Sxd3 11.Dxd3 0–0 12.Sg5 Vc8 [12...h6 13.Je4!] 13.Je5! Se7 14.Vad1 c5 15.Jxd7 Dxd7 [15...Jxd7 16.Sxe7 Dxe7 17.d5] 16.d5! Vcd8 [16...exd5 17.cxd5 Jxd5 18.Vxe7!] 17.De2! Vfe8 18.d6! Sxd6 19.Sxf6 (Lépe než Je4, což nikam nevedlo) 19...gxf6 20.Jh5! Kh8 21.Jxf6 De7 22.Jxe8 Vxe8 [22...Dxe8 23.Vxd6!] 23.Dd3 Sc7 24.Dc3+ f6 25.Ve4 Se5 26.Vxe5 fxe5 27.Dxe5+ (Zápisník Jos. Dobiáše) 1–0

(Originál mi věnoval před lety pan Břetislav Modr. Tento soukromý zápisník jistě nebyl určen k publikaci, obsahuje však např. záznamy, ve kterých časopisech uveřejnil Jos. Dobiáš svoje glosované partie a řadu důležitých podrobností z jeho šach. života.)

Knihovna německého šachového svazu v Československé republice. „Ze zprávy o valné hromadě, kterou 25. srpna 1923 konal v Ústí nad Labem Deutscher Schachverband in der Tschechoslowakei, dovidáme se, že svaz – ač teprve nedávno vstoupil v život – disponuje už bohatou šachovou knihovnou. Nedávno zesnulý pražský lékárník dr. Josef Lerch, jenž byl po dlouhá léta i členem Českého spolku šachovního v Praze, odkázal svazu svou skvělou knihovnu, kterou jmenovitě v poslední době rozmnožil i koupí některých knihoven z pozůstalosti pražských šachistů. Z jednání na valné hromadě je mimo to zřejmo, že svaz získal i knihovnu zesnulého olomouckého problemisty dra Konráda Bayera a že obě tvořiti budou základ příští knihovny svazové. Předsednictvo bylo valnou hromadou zmocněno, aby vyjednávalo o přičlenění knihovny k veřejné lidové knihovně v Ústí n. L. – Dr. Lerch dal svým odkazem německému svazu do vínku dar, jehož význam nelze ani doceniti. – Z rámce obvyklých podniků svazových vymyká se připravované **vydání** všech prací starého mistra dra **K. Bayera**, na něž se lze opravdu těšiti.“

(Lidové noviny 27.9.1923)

Župní věstník. Výbor „Pražské župy Ú.J.Č.Š.“ usnesl se na vydávání župního věstníku od 1. ledna 1925, který by informoval šachovou veřejnost o všech důležitějších pražských i jiných událostech šachových. Věstník bude vycházeti ve 14denních lhůtách, vždy 1. a 15. každého měsíce a bude obsahovati organizační úvahy, odborné posudky, informace, partie, úlohy, studie a zprávy. Finančně hodlá zajistiti župa jeho vydávání zvýšením členských příspěvků. Věstník by pak byl zasílán členům bezplatně. Na mimořádné valné schůzi, která se svolává na den 20. prosince t.r. bude návrh výboru pražské župy projednán.

(Národní Osvobození 7.12.1924)

Brno. „III. sjezd Brněnské župy ÚJČŠ zahájen byl 17. srpna (1924) valnou hromadou, na níž po referátech činovníků, z nichž vyplývá, že župa sdružuje 13 klubů resp. kroužků se 405 členy, zvolen nový výbor: předsedou R. Procházka (Brno), místopředsedou Svačina (Jihlava), jednatelem A. Pokorný, pokladníkem F. Vaněk, zapisovatelem J. Novák (Brno), bez funkcí dr. Mareš a F. Fojt, náhradníky Svozílek a Janoš, revisory Mušálek a Tenora. **Usneseno vydati sjezdovou knihu** a zahrnouti v ní i sjezd třebíčský a znojemský a uspořádati turnaj klubů o Trčalův Memorial.“

(Časopis čsl. šachistů 1924, 158)

Drtinova pozůstalost zničena. Až do dneška udržovalo se v plné síle mínění, že problemista dr. Ed. Mazel, známý mnohaletý předválečný redaktor „Wiener Schachzeitung“, chová ve své knihovně vzácné **rukopisy Drtinovy**, totiž rukopisy všech jeho úloh a obsažný rozbor o teorii pěšcové koncovky. Jak se ale nyní dovidáme z dopisu dra Ed. Mazela, měl skutečně dr. Mazel

rukopisnou sbírku **všech** úloh Drtinových i rukopis rozboru pěšcové koncovky, **ale tento vzácný majetek** i s jeho obrovskou knihovnou šachovou, chovající jmenovitě úplné ročníky anglických magazinů, byl mu za války **ukraden a zničen**. Dr. Mazel působil za války jako lékař, a když se vrátil, nebylo po jeho knihovně ani stopy. „Snad tím topili. Hrozné.“ Dodává dr. Mazel. Tato ztráta (dlužno podotknouti, že zničena byla i rukopisná sbírka Mazelova asi 25 tisíc různých úloh, na které shromažďoval po celý život), je příčinou, proč dr. Mazel není více šachově činný. Zpráva o zničení Mazelovy knihovny má pro nás truchlivý význam. Pohřbívá všechny naděje, že by kdy Drtinova pozůstalost mohla býti ještě nalezena. (F.J.Prokop - 28. říjen 31.10.1925)

Dvě české knihy, o jejichž existenci je potřebí referovati, třebaže nevyšly tiskem. Moravský učitel, problemista **Čeněk Kainer** upravil do knižní formy **první stovku** svých krásných úloh, a takto krásně vázanou knihu věnoval knihovně I. československého spolku šachistů v Praze. Podobným způsobem zachoval **mistr dr. Skalička** české šachové literatuře první turnaj na paměť Václava Kautského, sebrav příslušný materiál a všechny partie v pěknou **turnajovou knihu** a věnovav ji knihovně šachovního klubu Dobruský. ("28. říjen" - únor 1926, šachová hlídka F.J.Prokopa. *Kainera jsem měl, nyní ho má Karel Mokry. Pozn. JK*)

ÚJČŠ. Z podněti starosty Ústřední jednoty čs. šachistů min. rady B. Penížky oslaví jednota dvacetiletí svého trvání ustavením „Památníkového výboru ÚJČŠ“, ve kterém za předednictví starosty ÚJČŠ bude zasedati jednatel a po jednom, touže jednotou jmenovaném zástupci české šachové hry praktické, českého problému šachového, české šachové organizace a konečně po jednom delegátu župy brněnské a bratislavské. Tomuto památníkovému výboru bude státi k ruce zvláštní pomocné komité. Úkolem obou bude shromáždit pokud možno úplný věcný i osobní statistický materiál, vztahující se na dosavadní šachový život československý pokud paměť sahá a spojití jej v organický celek. Doplněný a uspořádaný materiál bude archivárně uložen a bude podkladem pro vydání **publikace o českém šachu** (podtrhl JK), jejíž vydání určeno na rok 1930. (Národní Osvození 21.2.1926)

Šachová literatura

Inž. Jiří **Chocholouš** rovněž chystá vydati svá pojednání o šachových úlohách. Rukopis má pro tisk již připravený, takže i tohoto vydání se letošního roku pravděpodobně dočkáme. (Československá republika 6.2.1927)

Literatura

- **Československá šachová knihovna** počne vycházeti letos na podzim nákladem a redakcí **Karla Opočenského**. První číslo, připravené již pro tisk, výjde v říjnu nebo začátkem listopadu a bude obsahovati 55 partií glosovaných (z celkového počtu 60) z turnaje velmistrů v Novém Yorku, sedm článků od Capablanky, šest od dr. Vidmara a čtyři od Opočenského. Cena asi 20 Kč. Jako druhý svazek chystá Opočenský partie, sehrané československým mužstvem na olympiádě v Londýně. Péro mistra Opočenského je našim šachistů sdostatek známo a je tedy přirozeno, že vydávání Československé šachové knihovny uvítají se zájmem. – (Moral: „Nár. noviny“ 21. srpna) (M. Mayerhöfer – Moravsko-slezský Deník 28.8.1927)

„Sjezdový výbor vydá sjezdovou knihu (**sjezdu ÚJČŠ v Brně 1929** – pozn. JK), která bude obsahovati i partie loňského mistrovského turnaje v Brně. Bude státi asi 30 Kč. Při známé důkladnosti brněnských pracovníků můžeme se na tuto sjezdovou knihu vsutku těšiti. –

Brněnským nutno blahopřáti ke krásnému úspěchu, kterým se opět o věc československého šachu tak pěkně zasloužili.“
(Československý šach 1929, 124)

A. J. Nimcovič: „Jak jsem se stal velmistrem.“ – Zajímavá tato publikace vyjde za přispění redakce A-Zetu v českém překladu. Vítěz největšího poválečného mezinárodního turnaje v Karlových Varech, ruský mistr A. Nimcovič, sepsal v mateřském jazyku knížku, která pro svůj zajímavý obsah bude čile vyhledávána nejen všemi ctiteli královské hry, ale i těmi, jimž šachová hra stává se nutným doplňkem sebevzdělání. Jak již z titulu vysvítá, jest to podrobné líčení cesty od samé základny prvních poznatků, až k nejvyšší metě úspěchu. Budeme mít ještě mnoho příležitosti vrátiti se k vzácným myšlenkám autora. Dnes dáváme průchod řádkům oficiálního orgánu Ústřední jednoty čsl. šachistů „Československému šachu“, který v posledním říjnovém čísle přinesl: „V knížce podává mistr Nimcovič výklad o jednotlivých údobích své šachové dráhy, biografii vlastního šachového vývoje se zřetelem ke své vrozené schopnosti a zálibě kombinační a pozdějšímu úsilí jíti po nových cestách hledáním zákonů šachové pedagogiky. Výklad provázen jest ukázkami několika Nimcovičových partií. Knižka velmi zajímavá“. Stručné toto sdělení o knížce, vyšlé v ruské šachové knižnici v Leningradě dostatečně vystihuje hodnotu publikace a nepochybujeme ani na okamžik, že český překlad bude v našich šachových řadách vřele vítán. – Abychom dostali přibližný počet zájemců o tuto knížku a umožnili každému tuto si za laciný peníz zakoupiti, vypisujeme subskripční cenu, nepřesahující 5 Kč. Jelikož knížka výjde toliko v 1000 výtiscích (asi po 70 stranách tisku na nejlepším papíře), žádáme všechny kluby (tak i jednotlivce), aby nám své přihlášky zaslaly pokud možno v nejbližší době. – Přihlášky adresujte: Redakce A-Zetu, Prah-II., Václavské 42.
(A-Zet 1929)

Thelen Bedřich: Zevrubné pojednání o šachu. Díl I. Základy. Technika her končících. (Praha 1929). K. Mokrý v l. c. píše: „Kniha vyšla již o Vánocích 1929 a ne až v roce 1930, jak se často uvádí. Další díly nevyšly – měl vyjít ještě 2. díl věnovaný **střední hře** (ohlášený na březen 1930) a 3. díl, věnovaný **teorii zahájení**.“

„Vážený pane Ferro!

Žádosti Vaší mohu vyhověti – bohužel – jenom z části. Marně jsem hledal ve starých rubrikách. Biografie našeho milého plzeňského V. Císaře jsem nenalezl. V jeho korespondenci (schovávám totiž všechnu došlou korespondenci našich úlohářů) nalezl jsem ale rukopis, který jsem tehdy napsal pro tisk a ten Vám posílám. Jistě ho budete moci použít. Sejdete-li se osobně s mistrem Císařem, srdečně ho ode mne pozdravujte. – A nyní o Traxlerovi. Ačkoliv jsem mu nesčetněkrát psal, dosud mi slíbenou biografii neposlal. Poněvadž chci za každou cenu „vleklou“ biografii*/ našich problemistů dokončiti, budu mu psát ještě jednou a naposledy. Tedy zde Vám vyhověti nemohu. – Co se týče **knižního vydání**, doufám, že se časem k němu po nutných úpravách a zdokonalení dostanu. Bude to ale velmi nevděčná práce. – Chcete adresy těch úlohářů, o kterých předpokládáte, že Vám dají úlohy pro „Tábor“. Tj. věc choulostivá a těžko Vám naznačiti někoho přímo. Já sám nechávám tisknouti separátní otisky své rubriky. Stojí mne to dosti peněz, rozesílám téměř 50 separátků. Tím jaksi hradím honorář za zaslání mi příspěvky. Ale chci Vám naznačiti alespoň několik pp. úlohářů, kteří by Vám mohli vyhověti. Ovšem nepište, že jsem Vám dal já direktivu!

S upřímným + pozdravem
Váš Kuželka Jan

P.S.: V administraci zařídím, aby Vám složenku zaslali. Bude-li něco kdy zajímavého z Tábora, sdělte mi, event. zašlete ofic. zprávu.“

(Připojen dvojlíst se jmény a adresami 70(!) českých úlohářů

*/ *Míněna je „Galerie československých úlohářů“, kterou ve své rubrice v „Československé republice“ Jan Kuželka postupně v letech 1923-1931 uveřejňoval. Pozn. JK)*

(Dopis Jana Kuželky panu Ferrovi, datovaný pouze 21.9. bez uvedení roku – JK)

Různé **šachové rukopisy** pana Jar. Ferry jsem získal od pana Josefa Heřmánka z Tábora v roce 1984. Jsou mezi nimi „Stróbeck-cký šach“, „Přednáška o šachu“ (58 rukopisných stran), „Hra v šachy“ (16 stran) a jiné drobnosti.

Jaroslav Ferra (ukázka z nedatovaného rukopisu, který jsem zde nazval „Přednáška o šachu“ – cca 1931):

„Dobře je posud známo jméno našeho velmistra Durase, který jen ku škodě naší straní se (vinou oční choroby) již všech podniků. Jsou známi i bří Dr. K. a Frt. Treybalové, Prokeš, Opočenský, plk. Hromádka aj., zejména v poslední době mladší Rejffř a Flohr, Dr. Skalička. Byl jím i velmistr Réti, na jehož paní, plavou ruskou krasavici pamatujete se snad ještě z filmu „sv. Václav“. Réti krátce před svou smrtí – na spálu! – meškal v Táboře, nebyl sice Čechoslovák rodem, pouze příslušností, ale nikdy ji nezapíral a vždy se k ní – na rozdíl od mistra Spielmanna, též neovládajícího náš jazyk – hlásil a za nás vyhrával. Byl profesionálem šachovým, a tudíž věčným poutníkem, neboť u nás se usaditi nemohl, zde by jen ze šachu, tj. z cen, z odměn za glosování partií apod. nemohl býti živ.“

Národní turnaj čas. „Důvtip“ 1931

Sešit z pozůstalosti ing. Ilji Mikana, signatura 135. Obsahuje vypsání úlohářského turnaje časopisu „Důvtip“ z 29.8.1931, všechny zaslané práce s komentáři (řešení, vedlejší řešení, předchůdci - celkem 61 diagramů), adresy některých autorů, vzájemnou korespondenci soudců turnaje O. Votruby a E. Plesnivého. Celkem 35 stran formátu 16,5x20,5 cm. Majetek autora článku.

„V poslední době podnikaly se nesmělé pokusy ku utvoření združení problemistů, jichž zblížovacích styků v lůně „Českého spolku šachovního v Praze“ avšak dosud s výsledkem nevalným. Dnešním článkem podáváme podnět ku společné práci všech úlohářů a tím ku jich zblížení, nehledě ani na jiné body, týkající se pořádání úlohových soutěží, redakce rubrik šachových, honorování úloh a podobně. Sami nabízíme se milerádi k tomu, že bychom takovou **antologii úloh našich úlohářů** zpracovali, jen žádáme o přispění zasláním otisků úloh jednotlivých autorů a tím usnadnění celé práce aspoň v **rukopise**.“ (*Zdůraznil JK*)

(J. Smutný – „Rozsévač“ 1931)

Kongressbuch Reichenberg 1936. Herr Dr. Laseker beabsichtigt, auch den heurigen Verbandskongress zu Reichenberg in einem Kongressbuche festzuhalten. Das Buch soll eine kurze Geschichte der Reichenberger Schachgesellschaft und des Kongresses, alle Partien des Meisterturnieres und eine Auswahl der übrigen Turniere enthalten. Der Inhalt soll durch zahlreiche Diagramme belebt und die Partien sollen zum Grossteil von den Spielern selbst bearbeitet werden. Der Preis wird Kč 8.50 betragen. Um das Erscheinen des Buches zu ermöglichen, ist ein Absatz von mindestens 250 Stück erforderlich. Die Vereine und Gaue werden daher eingeladen, bis Ende September 1936 an H. Dr. Laseker, Mähr.-Ostrau, Lutherplatz anzuzeigen, wie viele Stücke sie abnehmen.

(Sudetendeutsches Schachecho Nr. 9/1936, Seite 73)

Šachový almanach. K 10. výročí svého trvání vydal Šachový klub Stadion, Brno. Velmi pěkným způsobem oslavil známý brněnský šachový klub Stadion (původně šachový klub „Šekový úřad“ v Brně) desáté výročí svého trvání a působení. Na 82 str. velké osmerky sneseno je tu mnoho materiálu, jenž informuje nejen o dosavadní činnosti jubilujícího klubu, nýbrž obsahuje i cenné zprávy, týkající se brněnského šachového života vůbec. Také pojednání o francouzské hře z pera redaktora celé publikace J. Bárty má nespornou hodnotu, pro kterou almanach zasluhuje, aby byl zařaděn do klubovních knihoven nikoli pouze jako časový dokument. - Podobným způsobem, ovšem méně náročně, oslavil čtyřicetiletí svého trvání „Český spolek šachovní“ v Olomouci, s nímž se spojil k oslavě svého desetiletého trvání Šachový klub Hodolany. I z publikace oběma těmito kluby vydané lze nabýt některých informací o rozvoji šachového života v druhém nejvýznamnějším městě Moravy. – Maně při tom napadá, že zatím, co jinde oslavují již i desetileté trvání spolku takovým způsobem, nechávají mnohem starší pražské kluby svá jubilea úplně **bez povšimnutí**, ač pro dějiny celého českého šachu by podobné **jubilejní publikace** takových starých klubů měly význam zásadní. Je to doklad indolence typicky pražské.
(Československý šach 1938, 16. *Zdůraznění v textu - JK*)

Sborník českých partií

První číslo nového ročníku oficiálního orgánu ústřední jednoty českých šachistů, **Šachu**, přináší zajímavý námět Josefa **Loumy** a prof. Karla **Zmatlíka** na vydání sborníku českých partií.*) Naše šachová literatura je dosud velmi chudá, ale přece v ní vyšlo několik sborníků partií, z nichž největší jsou věnovány pražské šachové olympiádě a mezinárodnímu turnaji v Pardubicích (správně Poděbradech – pozn. JK). To jsou však jen hrstky našich partií a naprosto nám chybí větší sborník, který by uchovával aspoň nejlepší tvorbu našich mistrů. A na to právě pomýšlejí oba naši šachoví redaktori, kteří si věc představují asi tak, že by ročně vyšlo pět sešitů sborníku, jenž by celkem měl 15 sešitů. Zároveň by vycházelo dílo brněnského mistra Františka Dedrle o koncovkách, a to tak, že by každý sešit měl jeden arch partií a jeden arch koncovek. – Proti tomu, o čem jsme dříve snili, je to řešení trochu nouzové, neboť sbírka partií by měla celkem 240 stran. Zdá se však, že by to tak právě stačilo na dílo o mistru Oldřichu Durasovi, jehož partie jsou roztroušené po turnajových sbornících a po časopisech, takže naše mladší generace je již skoro ani nezná. Chystaný sborník by z nich mohl zachytit v skromné úpravě nejvýše sto, ačkoliv by se jich dalo vybrat z jeho tvorby aspoň třikrát tolik. – Nebudme však neskromní. Lépe málo než vůbec nic a na velké dílo zatím nelze pomýšlet. Vždyť i náš jediný odborný list, jistě výborně vedený a jeden z nejlevnějších vůbec, má potíže při vycházení, protože obětavost našich šachistů není veliká. Zde by se tedy především měly nasadit páky a rozvinout propagace našeho šachového tisku, a to zvláště v šachových klubech. Rožšíří-li se časopis Šach, přijde s ním rychle i jiná šachová literatura, je jen třeba získat čtenáře. Kdo si na list zvykne, bude brzy potřebovat doplňky z jiných šachových knih. K tomu je však třeba práce v klubech, neboť ústředí nemá k tomu prostředků, protože mu chybí přímý styk s členstvem.
(Amos Pokorný – Lidové noviny 10. února 1940)

*) Článek „**Co nám chybí**“ (Šach 1940, str. 1-2): „...Konkrétní návrh, jež tímto naší šachové veřejnosti předkládáme, stylisují takto: Jde o vydání 300 vybraných českých partií, jež by byly stručnými, ale výstižnými reliefy ze života příslušných českých mistrů. Začlo by se předchůdci Durasovými, až by se přes něho i příslušníky jeho generace dospělo postupně k mistrům dneška. Finanční stránka, která je tu ovšem nejdůležitější, dala by se řešit tím, že by sbírka vycházela na pokračování ve svazečcích o 2 tiskových arších formátu našeho listu, jichž bychom ročně vydali 5. Edice partiiová dala by se účelně zkombinovat s edicí studiovou. Je nám totiž známo, že brněnský mistr Dedrle má již skoro dokončenou velikou

práci o koncovkách, pro niž sotva v dnešní době najde nakladatele. Kdyby mistr Dedrle souhlasil, měl by každý dvouarchový svazek arch partií a arch studií za takové úpravy, aby obě části daly se na konec samostatně svázat. Za 3 roky by v 15 svazcích byla obě díla vydána: 300 partií a asi 1200 diagramů koncovek. – V oddíle partiiovém by první svazek náležel nejstarší generaci, 2.-5. Durasovi, 6. dr. Treybalovi, 7.-8. ostatním mistrům této generace (Fr. Treybal, prof. Prokeš a Hromádka), a j., 9.-10. svazek generaci přechodné (Opočenský, Pokorný, dr. Skalička, prof. Schulz) a j., sv. 11.-12. obsáhl by Rétiho a jeho žáka Flohra, 13.-15., konečně byl by věnován generaci nejmladší. Za tohoto řešení bylo by možno i v budoucnosti v díle pokračovati a na předešlé svazky navazovati. – Cena by se dala vykalkulovati příznivě. Kdyby se každoročně na chystaných 5 svazků provedla subskripce, mohlo by při 500 subskribentech pro ně těchto 5 svazků státi asi 30 K ročně. Mimo subskripci činila by cena 40 K. – Jak známo, není myšlenka tak neuskutečnitelná, uvážíme-li, že existuje 200 organisovaných šachových sdružení, na něž v přední řadě bychom počítali, takže by stačilo, kdyby k nim z předplatitelů přistoupila třeba jen polovina. Získati za 90.- K dvě cenná díla ve 3 letech, jest jistě pro každého opravdového šachistu velmi výhodné a lákavé, zejména když pomyslíme dílo pěkně vypraviti a vhodnými obrázky (portréty mistrů apod.) vyzdobiti. – Očekáváme nyní, jakou odezvu návrh náš nalezne a budeme vděčni za doplňky jeho a jiné podněty. Podle výsledku, jaký tento článek bude mít, zařídili bychom další, dali eventuelně natisknouti letáky a dotazníky, takže bychom v příznivém případě snad již v květnu mohli vydati první svazek. Je nyní na našich čtenářích, jak se k našemu námětu postaví. – J. Louma a K. Zmatlík.“

Šachová knihovna Národní práce

řídí Ctibor Kende

1. Rakovník 1940, 2. Přehled organisace českého šachu, **Šachový slovník naučný** (v tisku). V letech 1940-1941 vycházely v deníku Národní práce ukázky z tohoto chystaného „Šachového slovníku naučného“. Jednotlivá hesla byla podepsána zkratkami, plným jménem u některých hesel byli uvedeni Dr. Jindřich Fritz (-f), Jiří Podgorný, pod značkou -h. se ukrýval pravděpodobně František Hájek. Několik ukázek:

***Dělnický šach v Čechách.** Mezi dělníky šach dlouho nepronikal, až v roce 1884 se hlásí v Praze kroužek typografů, avšak záhy zachází. Obrat nastal teprve v roce 1902, kdy na „I. Dělnické výstavě v Praze“ byla uspořádána simultánka tehdy již vynikajícího mistra Důrase. Podnik se nečekaně vydařil. Následovalo 26.XII. 1902 ustavení klubu. Doba byla příhodná, neboť pražský šach živořil. Po odchodu Kotrčové r. 1900 do Vídně (Wien) nastala totiž v Čes. spolku stagnace života. Zakladateli DKŠ v Praze byli Karel Dědic, Heřm. Stolz, Motyčka, Jos. Veselý, Vladimír Němec, Karel Zmatlík, Frant. Kraus, Zeman, Zelenka, Klika. Klub se těžko vžíval, teprve zavedením rubriky v „Právu lidu“ (1904) nastal příznivý obrat. Klub vzrůstal, udržoval dobré styky s ŠK Dobruškým, s nímž vedl tehdejší šachový život v Praze. Rychle pak vznikají jiné dělnické kluby, z nichž 1904 dělnický klub v Plzni se stává druhým nejdůležitějším centrem dělnického šachu. Vedoucí klub pražský se dožil nejvyšší prosperity v letech po světové válce. Získal značný majetek a chystal se již opatřiti si vlastní místnosti, když došlo v jeho řadách k rozkolu. Klub, který byl doplňkem paralelně se rozvíjející Dělnické akademie, je zbaven přívlastku „dělnický“ a svého původního poslání výchovného. Původní členstvo však zakládá ihned 1930 klub na Král. Binohradech a v důsledcích události vzniká rovněž Dělnický svaz šachový s vlastním orgánem „Šachovým listem“. Svaz vykazoval stálý vzrůst členstva, zejména v severních a západních Čechách. 1938 zastavil však svoji činnost, zrušiv i „Šach. list“. Děln. šach se liší programově s běžnými kluby tím, že se snaží odvracet pozornost dělníkovi od karet, pak tím, že neklade důraz na individuální vývoj jedinců k nejvyšším metám a že užívá hmotných prostředků co nejúčelněji ve prospěch celku. Nápadně*

proto v něm vystupují zejména zájezdy a společné podniky. V době před světovou válkou jsou památné zápasy mezi Prahou a Kladnem, v období svazovém pak 10 vzájemných zápasů Prahy s Plzní v rámci poháru plzeňského dr. F. Brejchy, při čemž účinkoval vždy minimální počet 100 zápasících, kromě současně zápolících hráčů mimo soutěž. Kolektivní rys šachové činnosti v řadách dělnictva je znatelný u všech národů. Toho si povšimly i mnohé jiné státy, prakticky toho dosud využil pouze Svaz sovět. soc. republik aktivním zásahem do vývoje hry a tak vytvořil kolos jednoho milionu organisovaných šachistů, vyrostlých téměř výhradně v továrních zátiších. –h.

(Národní práce 30.3.1941)

Drtina, Jan (1834-1907), český úlohář a studiový teoretik. Jeho teorie pěšcových kritických polí zapadla, až ji objevil Dedrle a pak ji dále propracoval. Je to teorie dokonalá a bezpečná, nyní uznávaná po celém světě proti Bergrově teorii oposice, všeobecně uznané za málo přesnou. –f.

(Národní práce 9.3.1941)

Dyk, Viktor (1877-1931), slavný český básník. Býval silným praktikem. Dobře se uvedl v třídě vítězů hlavního turnaje, pořádaného při mezinárodním turnaji v Praze 1908, jinak hrával na sjezdových turnajích ÚJČŠ. V posledních letech před smrtí zúčastňoval se pouze klubovních turnajů Čes. spolku šach. a někdy i klubu Dobruský v Praze. –h.

(Národní práce 27.4.1941)

Flohr

Salo Flohr, mnohonásobný přeborník ÚJČŠ, narodil se 21. listopadu 1908 v Horodence v Haliči. Za války se jeho rodiče museli stěhovat, a tak se dostal Flohr jako několikiletý na Moravu. Zde mu rodiče zemřeli, takže jeho dětství bylo velmi smutné. Byl dán se svým bratrem do sirotčince v Mikulově na Moravě. Zde ztrávil několik let, než se jej ujala jistá zámožnější rodina ze severních Čech. Zde našel svůj druhý domov. – Nebylo mu snad víc než patnáct let, když se dostal do jednoho papírenského závodu v Praze na Starém městě jako učeň. V těch letech se naučil šachu a brzy na sebe upozornil šachisty ve svém okolí. První svůj velký úspěch – po menších turnajích v Praze – získal roku 1929 v jihoslovanských lázních Rogačská Slatina (od 18. září do 6. října) – druhou cenu za starým internacionálem Rubinsteinem. Zanechal za sebou jiného nového mladistvého talenta, jihoslovanského Vasju Pirce (nar. 1907), maďarského mistra Takácse, Poláka Przepiorku, Canala, Grünfelda atd. (Rogačská Slatina 1929: 1. Rubinstein 11,5 bodů z možných 15, 2. FLOHR 10, 3.-5. Maróczy, Pirc, Takác 10, 6. Przepiorka 9,5, 7.-8. Canal, Grünfeld 9, 9. Brinckmann 8, 10. Sämisch 7,5, 11. Hönliger 6,5, 12. König 6, 13. dr.Geiger 5,5, 14. dr. Singer, 15.-16. Jovanovic, Rozic 2.) Tím se mu otevřela cesta do světa a Flohr rychle postupoval mezi nejslavnější mistry naší doby. – Do turnajů přinesl Flohr zvláštní styl. Byla to zdánlivě jen zcela prostá hra bez velkých zápletek, ale právě v nejjednodušších posicích byl Flohr nejnynalézavější a zpravidla překvapil soupeře, který už byl přesvědčen, že hra jest jistá remisa. Kromě toho převzal z Capablancovy hry rychlé přeskupování figur a získal v tom takové dokonalosti, že často překvapil soupeře útokem na opačném křídle, tam, kde před několika tahy neměl skoro žádné figury. Taková taktika, spojená se smyslem pro pevné postavení, umožnila Flohrovi největší úspěchy na mezinárodním šachovém poli. – Další Flohrovy úspěchy byly: Štubňanské Teplice 1930, III. cena, Liptovský Sv. Jan I.-III. cena, Göteborg 1931 I. cena, Bled 1931 IV. cena před Kashdanem, Stoltzem, dr. Vidmarem, dr. Tartakowerem, Kostičem, Maróczyem atd., Brno 1931 I. cena před Steinerem, Mikenasem atd., Hastings 1931-32 I. cena před Kashdanem, Euwem Sultanem Khanem atd., Londýn 1932 II. cena za Aljechinem a před Kashdanem, Sultanem Khanem, Maróczyem, Tartakowerem atd., Sliáč 1932 I.-II. cena s dr. Vidmarem před Pircem,

Canalem, Maróczyem, Spielmannem atd., Bern 1932 II.-III. cena s Euwem, v Hastingsu 1932-33 opět první, Scheweningen I. cena před Bogoljubovem, Maróczyem atd., v Hastingsu 1933-34 již po třetí první. Nyní před mistrem světa, Aljechinem, Libverda 1934 I. cena, Moskva 1935 I.-II. cena s Botvinnikem a před dr. Laskerem, Capablancou, Spielmannem, Kanem, Levenfišem, Lilienthalem atd., v Hastingsu 1934-35 již po čtvrté vyhrál první cenu, čímž se nemůže pochlubit dosud žádný mistr. Největšího úspěchu dosáhl pak ve velkém turnaji v lázních Poděbradech, kde byl sám první před Aljechinem. – Roku 1937 na kongresu mezinárodní šachové federace byl prohlášen kandidátem mistrovství světa. Koncem roku 1938 však, když se už měla uzavřít konečná smlouva zápasu – podmínky byly již ujednány – přišly známé politické události, takže k boji o nejvyšší šachový titul již nedošlo.

Pirc, V - Flohr, S

(Hráno na mezinárodním turnaji v Rogašské Slatině roku 1929. Jediná porážka jihoslovanského přeborníka na tomto turnaji)

1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.Jc3 Sb4 4.Db3 c5 5.Jf3 Je4 6.Jd2 Jxd2 7.Sxd2 Jc6 8.dxc5 Sxc5 9.e3 b6 10.Je4 Se7 11.Sc3 0–0 12.Vd1 Dc7 13.Se2 Sa6 14.Da4 Sb7 15.Sf3 f5 16.Jd2 Vad8 17.0–0 Sf6 18.Dc2 d5 19.Sxf6 Vxf6 20.cxd5 exd5 21.Jb3 Df7 22.g3 Je5 23.Sg2 Vc6 24.De2 Vh6 25.Vd4 Jg4 26.h3 Jf6 27.Vfd1 Vc8 28.Dd3 Je4 29.Vc1 Vhc6 30.Vxc6 Sxc6 31.Da6 Db7 32.Dxb7 Sxb7 33.Sxe4 fxe4 34.Vd2 Kf7 35.Jd4 Vc1+! 36.Kh2 (Nepochopitelný tah! Bylo ovšem samozřejmě Kg2) 36...Kf6 37.Vc2 Vxc2 38.Jxc2 a5 39.b3 Ke5 40.a3 a4! 41.b4 d4!! (Skvělá oběť!) 42.Jxd4 Kd5 43.Kg2 (Král je daleko, nyní již jest zřejmo, že tah 38.Kh2?? byla velká chyba) 43...Sa6 44.f3 Kc4! 45.fxe4 Kc3 46.Jf5 Kb3 47.Jd6 Sd3! 48.e5 Sg6 49.Kf3 Kxa3 50.h4 Kxb4 51.Kg4 a3 52.h5 Sxh5+ (a bílý se vzdal. Pro Flohra typická partie) 0–1 (Národní práce 1940)

Guarinus, Paulus (+ 1520), Ital. autor latinského rukopisu, datovaného 1512 a obsahujícího 76 úloh, všechny ze sbírky Civis Bononie (v. t.) – p. (Národní práce 13.4.1941)

Hus, Jan, mistr pražského učení (1364-1415), hrával velice rád za svého mládí šachy, později se však rmoutil pro tuto svou vášeň, žele mnoha času, jehož hře věnoval. Tento hlubší důvod proti hře sledoval i ve svých kázáních, když proti „šachovníkům“ namítal, že Bídne a ohavně hřeší, kteříž opustíce díla tělesná – marnomluvením, turnováním, šachováním, tancováním a jinými pracemi se tohoto světa zaneprázdní – neb kostečníci, šachovníci, vrhcábníci a piplačí s piplavícemi nehledí na dílo boží. – h. (Národní práce 22.6.1941)

Pitschak, Rudolf (nar. 1902), redaktor, německý hráč brněnský mistrovské kvalifikace. R. 1926 získal titul mistra býv. DSV. v hlavním turnaji v Liberci (Reichenberg). Zúčastnil se mnoha mezinárodních a místních turnajů. Největším jeho úspěchem bylo vítězství v mezinárodním turnaji v Benátkách r. 1929 (v. t.). Mistr Brna 1933 a brněnské župy 1930. Vystupoval často pod pseud. Strache.

Drucker, J - Pitschak, R

(Přebor Brna 1933)

1.d4 Jf6 2.Jf3 d5 3.c4 c6 4.Jc3 e6 5.e3 Jbd7 6.Sd3 dxc4 7.Sxc4 b5 8.Sd3 a6 9.0–0 (Úspěch nebo neúspěch této varianty je v otázce uchová-li si bílý výhodu po 9.e4 nebo nikoliv. Po učiněném tahu nemá černý žádných obtíží) 9...c5 10.dxc5 (Takový tah černý uvítá s radostí. Mělo se aspoň státi De2) 10...Jxc5 11.Sc2 Sb7 12.b4 (Bílý se patrně domnívá, že jezdec musí na e4 a že pak výměnami zase hry vyrovná) 12...Dxd1 13.Vxd1 Jcd7 14.Vb1 (Poněkud lépe 14.a3, ale i tak by bílý po Vc8 musil hrát 15.Sd2 a nikoli Sb2 pro Jd5!) 14...Vc8 15.Sd2 Jd5

16.Se4 (Jediná možnost čeliti hrozbám Jxb4 a Jxc3. Stojí to však dvojici střelců) **16...J7f6**
17.Sxd5 Jxd5 18.Jxd5 Sxd5 19.Vbc1 Vd8! (Černý neposkytne soupeři žádných vyhlídek. Po výměně věží by se bílý zase zotavil: Vxc1 20.Vxc1 Sc4 21.a4 a dostane sloupec a) **20.Sc3 Se7**
 (Prostá odpověď. 21.Sxg7 Vg8 by stálo nejméně kvalitu) **21.a3 f6 22.Sd4 Sb3! 23.Vd2 Sc4**
24.Sb2 Kf7 25.Vcd1 e5 26.Vxd8 Vxd8 27.Vxd8 Sxd8 28.Jd2 Sd5 (Raději pouští krále, než by jezdcí poskytl pole b3 nebo e4) **29.e4 Sa2 30.Kf1 Sb6 31.Ke2 Ke6 32.g4? Kd6 33.Kf3 g6**
34.Jf1 Se6 35.h3 (Po 35.Je3 by černý mohl hrát i Sd4) **35...f5 36.Je3? f4 37.Jc2 Sd8 38.Je1**
Sc4 39.Sc3 Sf1 40.Sb2 g5 41.Jc2 Sb6 42.Ja1 Sd4! (Rázný tah, po němž bílý vůbec nemá obrany) **43.Sxd4 exd4 44.h4 h6 45.hxg5 hxg5 46.Jb3 d3 47.Jd2 Se2+ 48.Kg2 Sxg4 49.f3 Se6**
50.Kf2 Ke5 51.Ke1 Kd4 52.Jf1 Kc3 53.e5 Sd5 54.Jd2 Kd4 55.Jf1 Sxf3 56.e6 Sh5 57.Kd2 g4
58.Ke1 g3 59.Jd2 Ke5 60.e7 Ke6 61.Je4 Kxe7 62.Kf1 Se2+ (Partie ukazuje dobře styl Pitschakův. Podle A. P. v Č. Š. 1933) **0–1**
 (-p- Národní Práce 1940)

Richter, Emil (nar. 1894), mistr ÚJČŠ od 1933, kdy na sjezdu v Mnichově Hradišti (v. t.) ve vynikající konkurenci dobyl III. ceny. Vítěz Kautského memoriálu 1931 a 1932. V r. 1928 II., r. 1929 II.-IV. a r. 1933 III.-IV. V letech 1931-1933 redaktor partyové části v Č. Š. Hrával pod pseudonymem Sudi.

Kahane, J - Richter, E

Zápas Praha-Brno 1930

1.d4 Jf6 2.Jf3 b6 3.g3 Sb7 4.Sg2 c5 5.c3 Ja6 6.0–0 g6 7.Db3 Sd5 (Aby po c4 oslabil bod d4) **8.c4** (Na Db5 by přišlo Jc7) **8...Sb7 9.d5 Sg7 10.Jc3 0–0 11.Ve1** (Lépe bylo ihned e4) **11...d6**
12.e4 Jd7 13.Sf4 Je5! (Černý se nebojí oslabení vlastních pěšců, poněvadž získá na d6 výborné pole pro svého jezdce) **14.Vad1 Jc7 15.Jxe5 dxe5 16.Sc1 Je8 17.Dc2 Jd6 18.b3 a6**
19.De2 b5! 20.Se3 (Na 20.cxb5 axb5 21.Jxb5 následuje 21...Sa6 s lepší hrou černého na dámském křídle) **20...Da5 21.Vc1 bxc4 22.bxc4 Sc8** (Střelec míří na d7, aby překazil event. Dc2 s násl. Ja4) **23.Dd3 Sd7 24.Vb1 Vab8 25.Sf1 Vb4! 26.Vxb4 cxb4 27.Jb1 b3 28.Sd2**
Dxa2 29.Jc3 Da3 30.Vb1 Vb8 31.Sc1 b2 32.Sd2 Vc8 (Černý se vzdává svého mohutného volného pěšce, protože po následujících výměnách všechny bílé figury budou stát velmi špatně) **33.Dc2 Jxc4 34.Sxc4 Vxc4 35.Vxb2 f5! 36.Va2 Dc5 37.Vxa6 fxe4 38.Db3 e3!!**
 (Velice pěkně hráno. Nyní oživne i Sg7) **39.fxe3 e4 40.d6?** (Bílý dává prozatím figuru v naději na útok svých těžkých figur na 8. řadě) **40...Sxc3 41.Va8+ Kf7 42.Db8 Dc8 43.Da7 Dc6!**
44.Db8 Sc8 45.Dxc8 Dxc8 46.Vxc8 Vxc8 47.d7 Vd8 48.Sxc3 Vxd7 49.Kg2 Vd3 50.Sd4 Vd2+
51.Kh3 Vxd4 (a bílý se vzdal. Černým velmi pěkně a solidně hraná partie. -p - Národní práce 1940) **0–1**

Řešení úloh a studií. Duševní pochod, jímž se nalézá obsah skladatelovy myšlenky, obsažené v diagramu. Pravidelně se pořádají v šachových listech a hlídkách **řešitelské turnaje**, kde je řešitel odměňován cenou za správné řešení. Řešitelé si postupem času utvoří různé systémy k nalezení řešení a úlohových vad (ciz vady problémů). **Systém vylučující**, hledající řešení tah od tahu, je sice těžkopádný, ale důkladný, takže málokterá vada řešiteli ujde. Vážne však na vícetahových úlohách. **Systém logický**, hledající řešení podle silných obran černého (šachu, brání figur atd.) jest určen pro rychlé vyřešení problému. –f.
 (Národní práce 3.11.1940)

Samomat, podmínková úloha, kde bílý nutí černého aby dal jemu (bílému) mat. V podstatě přinucení druhého, aby na vás spáchal vraždu. Pro neznalce působí to téměř ztřeštěným dojmem, je to však jen jiná forma vtělení autorovy fantazie. –f.
 (Národní práce 16.3.1941)

*Varianta. V problému pokračování po prvním tahu, rozlišené černými obranami. Problém může mít jednu nebo několik variant. Česká škola úlohová stanovila jako nepsaný zákon zásadu tří variant v trojtažce a dvou v čtyřtahové úloze, jiné školy se spokojují i jednou variantou. Ve studii doposud stačí jedna varianta, což také spíše odpovídá charakteru studie, která se rozvíjí do délky (delší počet tahů), kdežto úloha do šířky (varianta). **Hlavní varianta** liší se od ostatních variant (vedlejších) význačným obsahem a je v ní pravidelně obsaženo jádro celé úlohy, kdežto vedlejší varianty jen docelují obraz. –f.
(Národní práce 3.11.1940)*

***Vetešník, Ladislav** (nar. 1857) senior českých problemistů, vynikající představitel české klasické školy úlohové. Na sklonku minulého století vyvíjel téměř horečnou činnost, jejímž důsledkem jsou četná mezinárodní vyznamenání. V poslední době dostává se opět do plné aktivity. –f.
(Národní práce 3.11.1940)*

***Znamenáček, Josef** (1866-1931), český úlohář. –f.
(Národní práce 16.3.1941)*

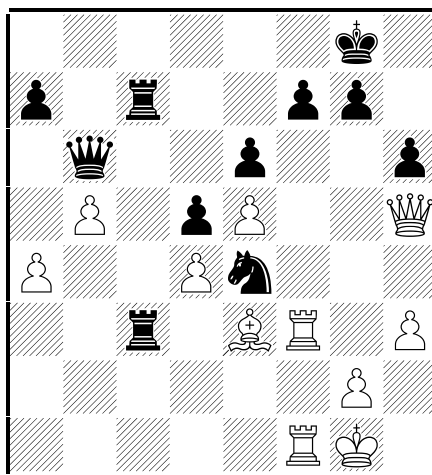
Z časopisu Šach 1944:

Thelen,B - Foltys,J [D31]

Hradec Králové (7), 08.06.1944

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Jc3 c6 4.e3 Jf6 5.f4 (Přivedí méně obehnaná postavení a klade na obě strany obtížné požadavky) **5...c5! 6.Jf3 Jc6 7.Sd3** (Toto přistoupení na osamocené pěšce d4 mělo bílému způsobiti přece jen nesnáze v zahájení) **7...cxd4! 8.exd4 Se7** (Zde měl černý zahájití tlak přímočarým 8...dxc4 9.Sxc4 Db6! a tak dokázati nejméně dvojsečnost sedmého tahu bílého. Po učiněném tahu získá bílý prostorovou výhodu) **9.c5!** (Rázem a zcela mění podmínky boje! Nejbližší postup černého je úzce vymezen a přitom nemá prozatím za silnější působnost bílých figurek náhradu) **9...0-0 10.0-0 b6** (Jiné cesty k uvolnění černých figur není) **11.cxb6 Dxb6 12.Ja4 Db8** (Není výhodnějšího ústupu) **13.Ve1** (Zamezuje rozvinutí sil úvodním Je4) **13...Sd7 14.Sd2 Jb4** (Nejbližší úsek boje je veden o pevné umístění figur a iniciativu) **15.Sb1 Db5** (Na 15...Je4 by následovalo 16.Sxe4 dxe4 17.Je5! atd.) **16.Jc3 Db6 17.Se3!** (Upevňuje bod d4 a tím uvolňuje jezdce f3, současně získává čas k zpětnému vržení sil černého nástupem na dámském křídle. Toto vítězné zakončení kolísavého boje o pevné umístění figurek a iniciativu umožnila případná taktická slabost bodů d7 a h7) **17...Vfd8** (Na př. 17...Jg4 18.Je5! Jxe3 (lépe jak 18...Jxe3 pokračuje černý 18...Jxe5! Ale i pak mohl býti bílý se svým postavením spokojen. Na př. 19.fxe5 f5 20.a3 Ja6 21.b4 Jc7 22.Sd3 s dalším Kh1, Va2, g4 atd. a bílý má útok/) 19.Vxe3 a nyní vynikne taktická slabost bodů d7 a h7: 19...Se8 20.Sxh7+! Kxh7 21.Dh5+ Kg8 22.Vh3 Dxd4+ 23.Kh1 a černý nezabrání matu) **18.Je5 Se8 19.a3 Ja6 20.b4 Jc7** (Připravuje uvolňující a5) **21.Sd3! Vdc8** (Nyní postup 21...a5 vázl na 22.b5 Jxb5 23.Jxb5 Sxb5 24.Vb1 a bílý získá figuru) **22.Sf2 Db7** (Aby po zamýšleném Jb5 nebyl rušen tahem Ja4 s dalším umístěním jezdce na c5) **23.Ve3 Jb5** (Úspěchem černého při vynucené výměně lehkých figur je snížení tlaku bílého na dámském křídle) **24.Jxb5 Sxb5 25.Sxb5 Dxb5** (Zde už oba hráči těžce zápasili s mocným odpůrcem chladné úvahy - s časovou tísní!) **26.Vh3** (Vypočteno na časovou tíseň! Bílý chtěl svého soupeře udržeti v obavě o krále! Učiněný tah znemožňuje bezprostředně Je4 hrozbou Dh5. Objektivně silnější bylo 26.Vb1 s dalším postupem a4,b5, což zajišťovalo bílému lehkou převahu) **26...Vc7** (Zde mohl černý dosáhnouti dobré vyrovnání úderem 26...a5=) **27.Vb1**

Sd6 (Z náhlé obavy před a4, b5 a Jc6 se rozhoduje měnit na e5) **28.a4 Db7 29.b5 Sxe5** (Jinak následuje Se3 a Jc6) **30.fxe5 Je4 31.Dh5 h6 32.Se3** (Časová tíseň vzrostla a situace se pro černého stala krajně hroživou: hrozí roztržení královského křídla tahem Sxh6) **32...Vc3** (Jediná obrana) **33.Vf3!** (Míří na bod f7 a připravuje oživení hrozby Sxh6) **33...Vac8 34.Vbf1 V8c7 35.h3!** (Hrozí Kh2 s případným Sxh6 a dalším Vf4. Situace neobyčejně obtížná a i při možnosti klidného rozboru je těžko najít pro černého uspokojující pokračování. Na př. Kh7 ani Kf8 nelze pro Sxh6 a bílý prorazí útokem. Ve vrcholné časové tísni viděl mistr Foltys protihru v hrozbě oběti kvality na e3, čímž umožnil bílému rozhodující bleskový útok. Viz diagram!) **35...Db6**

(Hrozí Vxe3 s dalším Dxd4) **36.Vxf7!** (Hrozí Vf8+ s příštím De8 s nekrytelným matem) **36...Vxf7 37.Vxf7!** (Po partii upozornil Pachman, že bílý mohl rychle vyhrát 37.Dxf7+ Kh7 38.De8 a černý je bezmocný proti hrozcímu Vf8, v postavení je však skryta jemná obrana 38...Jd2! která, jak se lze rozbořem přesvědčiti, by výhru bílému při nejmenším velmi znesnadnila. Po zvoleném tahu je černý bez obrany proti hrozcímu Dg6) (*Ovšem Fritz5 vidí 39.a5 s výhrou bílého. Pozn. JK*) **37...Vxe3** (Nebo 37...Vc7 38.Vxc7 Dxc7 39.De8+ Kh7 40.Dxe6 a bílý musí vyhrát)] **38.Dg6 Ve1+** (Po 38...Vg3 rozhodne 39.Vxg7+ a mat na f7 nebo h7) **39.Kh2 Vh1+ 40.Kxh1 Jg3+ 41.Kh2 Jf5 42.Vd7** (Přesnější bylo 42.Vxf5 exf5 43.Dxb6 axb6 44.a5) **42...Kh8 43.a5** (a černý vzdal. Obtížná bojová partie! B. Thelen pro Šach 1944, 84 podle "poznámek připravované turnajové knihy") **1–0**

Které šachové knihy vyjdou?

Dostáváme četné dotazy, kdy začne opět vycházet šachová literatura ve válce velmi omezená a které knihy jsou na programu v nejbližší době. Pokud je nám známo, chystá Neubertovo nakladatelství vydání učebnice prof. Zmatlíka – Šachista začátečník a knihy mistra L. Prokeše o K. Treybalovi. Nakladatelství Šolc a Šimáček vydá další Zmatlíkovu učebnici Šachy v přepracované a doplněné úpravě. Nakladatelství Práce jedná o vydání publikace **M. Hajského: Šachové hry**, obírající se historií a obměnami šachu. Před dokončením je turnajová kniha mistra **K. Průchy: Brno 1944**. Známy theoretik světového jména **F. Dedrle** chystá vydání souborné **encyklopedie**, z teorie končících her, kolektivem pražských mistrů bude dokončena co nejdříve kniha o českém šachovém hrdinovi O. Durasovi a **L. Pachman** chystá učebnice pro pokročilé o šachové strategii, taktice a turnajové hře „**Střední hra**“. Jak je vidět, bude tiskový program ÚJČŠ velmi bohatý.

(Luděk Pachman – Lidová kultura 29.9.1945. *Podtržené tituly nevyšly - JK*)

Doplněk:

Schmidt,K - Maximovič,E [B73]

Praha ch., 1946

(Uveřejňujeme dnes dvě partie z loňského přeboru Prahy jako ukázkou z připravované cyklostylované brožury, která bude obsahovat všech 157 partií mistrovského i hlavního turnaje, glosovaných m. Průchou) **1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3** (Tímto tahem dle mého názoru pouští bílý z ruky dobrou a starou možnost krýt pěšce tahem 5.Sd3, což by mu zachovalo volnou cestu k Maróczyho výstavbě /c4/) **5...g6 6.Se2 Sg7 7.Se3 0-0 8.0-0 Jc6 9.Dd2** (Toto je asi nejkonservativnější pokračování. U nás je mu věrný obzvláště Foltys a nedá se říci, že by marně. Při různých pěšcových útocích f4, g4, h4 /jaksi dle Zmatlíkovy charakteristiky, že v Sicilské útočí bílý na král. a černý na dámském křídle/ obyčejně bílý své postavení nenapravitelně kompromituje) **9...Sd7!** (Už Euwe /Th. II/9-46/ uvažuje o problematičnosti tahu 9...Jg4, kterým černý sice získává dvojici střelců, ale trpí pak za to, jak se tak často stává přílišným dogmatikům. Zkusil jsem v Praze 1943 na Foltyse dle předpisů 9...Jg4 10.Sxg4! Sxg4 11.f4! Sd7! 12.Vad1 f5 a dostal jsem se po 13.exf5 gxf5 do obtížné situace v centru na volných sloupcích d a e. Již tehdy jsem poukázal na zlepšení 13...Sxf5, což v Praze 1946 zkusil proti Foltysovi Šajtar, ale prohrál také. Maximovičova myšlenka je pravděpodobně dobrá) **10.Vad1 Vc8 11.h3 a6 12.f4 b5 13.a3** (Až přílišná opatrnost. Na 13.Sf3 b4 14.Jce2 není dobře vidět jak by mohl černý získat rozhodující výhodu) **13...Dc7 14.g4 Vfd8 15.g5** (Zajímavým 9...Sd7 vyprovokoval vlastně černý bílého ke kompromitujícímu pěšcovému útoku na král. křídle) **15...Je8 16.Jd5 Db7 17.Jxc6** (Důsledky této výměny nebudou pro bílého příznivé. Lépe bylo 17.Sf3) **17...Sxc6 18.c3 e6 19.Jb6** (Jezdec nebude mít návratu, ale na 19.Jb4 ztratil by bílý důležitého pěšce e4) **19...Vb8 20.e5** (Ve ztracené posici pokouší se bílý o zápletky) **20...Dc7?** (Lepší bylo chladnokrevné 20...dxe5 21.Dxd8 Vxd8 22.Vxd8 exf4 s jasně vyhranou posicí. Po tahu v textu dostane bílý ještě jakési chance) **21.Dd4 dxe5 22.Dc5 exf4 23.Vxd8 Vxd8 24.Sxf4 e5 25.Se3??** (Bílý nevidí vtipný mat dámě. Správné bylo 25.Sg3, načež se černý musel asi spokojit výhrou dalšího pěšce /Vd2 a Vxb2/, neboť na 25...Sf8 přišlo 26.Df2 Vb8 27.Sxe5! a na 25...Vb8 hned následovalo 26.Sf2) **25...Sf8! 26.Vxf7 Sxc5** (Zprávy Pražské župy 1947, str. 332, partie č. 196) **0-1**

Dodatek

(napsal Václav Kotěšovec, 24.4.2009)

Se zájmem jsem si přečetl toto pojednání pana Kalendovského a protože i já řadu let pátrám (nebo jsem pátral) po několika nevydaných rukopisech z oblasti úlohového šachu, rád sem proto tyto věci doplňuji.

1) V roce 1970 vyšel v edici šachového klubu Ústředního domu armády (ÚDA) Šachový bulletin 8, A. Mandler: „Sbírka šachových skladeb“. Zde se můžeme dočíst (na straně 1 za úvodem): „*Problémy této sbírky jsou rozděleny do tří svazků: I. Ortodoxní úlohy, II. Studie, III. Pohádkový šach.*“

Druhý svazek „Studie“ skutečně ještě v roce 1970 vyšel jako Bulletin ÚDA č.9. I zde se můžeme dočíst: „*První svazek této sbírky obsahoval ortodoxní úlohy (č.1-308), v tomto druhém svazku jsou obsaženy studie (č.309-537). Na neurčitou dobu je plánováno vydání skladeb spadajících do oblasti pohádkového šachu.*“

Bohužel k vydání Bulletinu 10 ÚDA, který měl obsahovat zejména úlohy Artura Mandlera na válcové šachovnici, pak už nedošlo. Předpokládám, že Mandler od toho ale měl tehdy rukopis nebo alespoň podklady. Najde je někdo ?

2) Když v roce 1975 vydal Mikan ve své edici Galerie čs.skladatelů (jako č.13) úlohy Zdeňka Macha, již označení „Zdeněk Mach I.“ napovídalo, že zřejmě nepůjde o díl poslední. V textu Mikan o Machovi píše: „... *Jeho dílo je tak obsáhlé, že nemůže být zvládnuto v jediném svazku Galerie. Rozděluji je tedy na 3 části, jež se zhruba kryjí s etapami jeho vývoje. V první se věnuji výhradně skladbám ortodoxním včetně samomatů, ve druhé jeho tvorbě na cylindrické šachovnici a ve třetí novým figurám, jež nám přinesl do umělé tvorby. Jak jinak ani nebylo možno, byl Mach ve všech tvůrčích stadiích vždy skladatelem české školy a uplatňoval její zásady ve všech formách umělé tvorby, jimž se věnoval. Ortodoxní skladby – t.j. úlohy přímé i nepřímé (samomaty) – tvoří samozřejmě osu veškeré jeho činnosti. Věnoval se jim s menšími přestávkami po celý život. Proto věnuji ve druhém a třetím dílu pozornost jen speciálním otázkám cylindrického šachu, resp. otázkám exošachu s novými figurami, a vše ostatní, jeho život, život úloháře se všemi jeho zápasy, vítězstvími i porážkami, shrnuji do tohoto úvodního svazku.*“

K vydání druhého a třetího dílu ale už nedošlo. Z mojí iniciativy jsme pak v roce 1996 spolu s Michalem Dragounem a Jaroslavem Bradou vydali publikaci „Exoproblémy Dr. Zdeňka Macha“. Začínalo se ale od nuly, bez nalezení originálního rukopisu. Já jsem vyhledával zejména Machovy úlohy s exokameny po všech možných knihách a časopisech. S vyhledáním skladeb z Fairy Chess Review pomohl John Beasley, pár tištěných diagramů objevil ve svém archivu Alexander Fica. Michal Dragoun prošel celé Prager Presse, odkud vypsál Machovy úlohy na válcové šachovnici.

Třeba ale ještě někde existuje původní Mikanův rukopis? I když v tomto případě se už podařilo Machovu tvorbu dobře zdokumentovat, možná by se ještě našlo pár neznámých Machových skladeb a určitě by stálo za to si přečíst i případné Mikanovy komentáře k nim.